

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

**TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ABANS
ABANS**

 Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

RUSCA

«Gana forta de menjar; fam», DCVB.

ETIMOLOGIA: del cèltic *rūsca*, que significa 'escorça'.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

ESTOVALLES

«Peça de roba, generalment de lli o de cotó, que es posa estesa damunt la taula en parar-la per servir el menjar», DCVB.

ETIMOLOGIA: del germànic *thwahljo*, amb el mateix significat.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

ANIT

«Aquesta nit. Tant s'aplica a designar la nit proppassada com la nit venidora o la present. El temps del verb que acompanya aqueix adverbi indicarà si es tracta de la nit passada, present o futura», DCVB.

ETIMOLOGIA: del llatí *hac nocte*, que significa 'aquesta nit'.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

TORCABOQUES

«Tovalló», DCVB.

ETIMOLOGIA: de *torcar* i *boca*.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

CAMINOI

«Camí estret», DCVB.

ETIMOLOGIA: diminutiu de *camí*. *Camí* prové del llatí *camīnus*, amb el mateix significat.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

DESANAT, -ADA

«Extremadament dèbil per falta d'aliment», DCVB.

ETIMOLOGIA: participi passat de *desanar*. *Desanar* és compost del prefix *des-* i del verb *anar*. Es troba el verb *desanar* en provençal antic amb el significat d'“anar-se'n” i ‘morir’.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

CAPFICO

«Acte de capficar dins l'aigua», DCVB.

ETIMOLOGIA: derivat postverbal de *capficar*, compost de *cap* i *ficar*.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

LLÉPOL, -A

«Llaminer», DCVB.

ETIMOLOGIA: derivat de *llepar*.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

BRUFAR

«Beure vi o altre licor en celebració d'una festa, d'una inauguració, etc.», DCVB.

ETIMOLOGIA: d'una arrel *brf-*, onomatopeia de l'acció d'esquitxar bufant.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

TASSER

«Prestatge o armari destinat a tenir-hi tasses, gots i botelles, sobretot en els establiments de begudes», DCVB.

ETIMOLOGIA: de *tassa*.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

FER BULLA

«Manifestacions sorolloses d'alegria», DCVB.

ETIMOLOGIA: pres del castellà *bull*.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

 Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

FRAULA

«Maduixa», DCVB.

ETIMOLOGIA: del llatí *fragŭla*, diminutiu de *fraga*, amb el mateix significat.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

FUTIMER

«Gran quantitat, abundància», DCVB.

ETIMOLOGIA: derivat de *fotim*, que significa 'home menut' o 'criatura entremaliada'. *Fotim* és *ahora* derivat del radical *fut-* o *fot-*, de *fotre*, amb el sufix *-im*.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

ENFILALL

«Conjunt de coses enfilades», DCVB.

ETIMOLOGIA: derivat d'*enfilat*, derivat de *fil*.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

FIRAR

Acte de comprar alguna cosa quan s'hi va amb aquest propòsit.

ETIMOLOGIA: derivat de *fira*, del llatí *fēria*, que significa 'dia de festa'.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

GRAPADA

«Conjunt de coses que s'agafen amb la mà o que caben dins una mà», DCVB.

ETIMOLOGIA: del germànic *krappa*, que significa 'ganxo'.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

ESTIBAR

«Carregar molt; omplir completament un vehicle, un recipient qualsevol», DCVB.

ETIMOLOGIA: del llatí *stīpare*, que significa 'atapeir'.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

TOVAR

«Fermentar la pasta de farina amb el llevat», DCVB.

ETIMOLOGIA: derivat de *tou*.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

ASSAJAR

«Posar a algú un vestit o altra peça d'indument, per veure si li està bé», DCVB.

ETIMOLOGIA: del llatí *exagiare*, que significa 'pesar' o 'provar el pes'.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

MANESCAL

«Facultatiu que té per professió curar les malalties de les bèsties», DCVB.

ETIMOLOGIA: del germànic *marahskalk*, amb el mateix significat.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

JORNAL

«Retribució que es cobra per la feina d'un dia», DCVB.

ETIMOLOGIA: del llatí *diŭrnāle*, que significa 'diari'.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

VENAL

«Que està per vendre; que es pot vendre», DCVB.

ETIMOLOGIA: del llatí *venāle*, amb el mateix significat.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

ESTAR CABALS

«Tenir pagat o cobrat el deute», DCVB.

ETIMOLOGIA: *cabal* és derivat per *cap*. En llatí clàssic, *caput* ja tenia els significats de 'bístia de ramat' i de 'quantitat que s'aplica a la producció de guany'; i aquests significats són la base de les significacions del nostre *cabal*.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

A BALQUENA

«En gran abundància», DCVB.

ETIMOLOGIA: de l'àrab vulgar baleàric o hispànic *b al-ḥinna*, amb el mateix significat. *B al-ḥinna* és derivat de *ḥánna*, que significa 'pietat' i 'força de sensibilitat'. Era usat amb el matís d'"abundor de béns'.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

A L'UF

«En abundància, copiosament», DCVB.

ETIMOLOGIA: de l'italià *a ufo*, que significa 'de franc' o 'en abundància'.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

FRONTIS

«Façana d'un edifici», DCVB.

ETIMOLOGIA: abreviació de *frontispici*, pres del llatí *frontispiciu*, amb el mateix significat.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

EM BETUMAR

«Cobrir de betum», DCVB.

ETIMOLOGIA: derivat de *betum*, del llatí *bitūmen*, amb el mateix significat.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

HAYER DE MESTER

«Esser necessari», DCVB.

ETIMOLOGIA: del llatí *ministeriu*, amb el mateix significat. Probablement contret en la forma *misteriu* ja en llatí vulgar (comparable a les formes francesa *métier* i italiana *mestiere*). El català conserva la forma plena *menester* i la contracta *mester*.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

ESTARRANC

«Escarràs, llenca de fusta, especialment la que s'afica entre pell i carn o dins la carn», DCVB.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

ESCARRÀS

«Estella o bocinet de fusta o de canya aficat dins la carn, o entre pell i carn»,
DCVB.

ETIMOLOGIA: probablement del grec *characium*, que significa 'pal' o 'bastó'.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

TENIR EIMA O ESMA

«Esser assenyat, reflexiu; anar amb compte en fer les coses», DCVB.

ETIMOLOGIA: reducció del mot arcaic *aesme*, amb el mateix significat.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

AL·LOTEA

«Multitud d'al·lots», DCVB.

ETIMOLOGIA: *al·lot* és la forma moderna de l'antic *arlot*, deguda a l'assimilació de les líquides (comparable a les pronúncies balears *pal·lar* per *parlar*, *dul·lo* per *dur-lo*, etc.).

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

TERINGA

«Filer»», DCVB.

«Una teringa | de tot es carrer, | en mitja hora passa | i en mitja hora ve».

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

FER POBLE

Participar i/o organitzar actes en el propi poble amb l'objectiu de crear un teixit social més fort.

ETIMOLOGIA: *poble* prové del llatí *pŏpŭlu*, amb el mateix significat.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

MANYA

«Destresa, habilitat manual», DCVB.

ETIMOLOGIA: probablement d'una forma llatina *manĭa*, variant de *manŭa*, que significa 'habilitat'.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

ESMUSSAR

«Causar una impressió aspra i desagradable a les dents pel contacte d'una cosa àcida, per un soroll estrident, etc.», DCVB.

ETIMOLOGIA: de l'italià *smussare*, que significa 'amortir l'angle o la punta'.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

POLIT, -IDA

«Depurat, pulcre, refinat; que no té imperfeccions», DCVB.

ETIMOLOGIA: adjectivació del participi passat de *polir*. *Polir* prové del llatí *polīre*, amb el mateix significat.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

CLENXA

«Solc que es fa en pentinar-se i que divideix els cabells en dues porcions a banda i banda del dit solc», DCVB.

ETIMOLOGIA: d'origen incert, sembla derivat de *clenxar* ('separar els cabells'), que podria provenir del verb preromà indoeuropeu *clenticare*, que significa 'inclinat' o 'dominar el cabell'.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

CATAFAL

«Plataforma de taulons elevada en un lloc públic per estar-hi els personatges principals o els espectadors d'un acte solemne», DCVB.

ETIMOLOGIA: del llatí *catafalcum*, que significa 'postissada'.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

LA SALA

«La casa comunal, on es tenen les sessions i els despatxos de l'administració municipal», DCVB.

ETIMOLOGIA: *sala* prové del germànic *sal*, amb el mateix significat.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

FARISTOL

«Moble de fusta o de metall, amb peu o sense, que forma un o alguns plans inclinats on es posa el llibre que s'estudia, el missal, un llibre de cor, etc.», DCVB.

ETIMOLOGIA: del germànic *faldistol*, que significa 'cadira plegadissa', d'on ve també el francès *fauteuil* i el castellà *facistol*.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

CORREU

«Vehicle (tren, automòbil, vaixell, aeronau, etc.) que transporta normalment la correspondència i altres objectes tramesos pel servei de Correus», DCVB.

ETIMOLOGIA: el radical de *correu* és segurament el mateix del francès *courrier*, de l'italià *corriere* i del provençal *courrieu*, amb el mateix significat, i sembla que totes aquestes formes han d'esser derivades del llatí *cŭrrĕre*, 'córrer'.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

CAMIONA

Nom amb què es designava l'autobús de línia.

ETIMOLOGIA: del francès *camion*, amb el mateix significat.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

PLAGUETA

«Llibreta», DCVB.

ETIMOLOGIA: pres del castellà, que l'ha pres del francès *plaque*.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

COVERBO

«Conversa anecdòtica [...]. *No estar per coverbos*: no estar de bon humor per admetre converses lleugeres», DCVB.

ETIMOLOGIA: del llatí *converbium*, que significa 'conversa'.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

REDOL

«Porció més o menys gran de terreny, situada al voltant o a les proximitats d'un punt determinat», DCVB.

ETIMOLOGIA: de *ròdol* (del llatí *rotŭlu*, que significa 'rotlle'), amb canvi d'accent per adopció del sufix *-ol* (és un cas anàleg al de la doble forma *còdol* i *cudaol*).

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

ANAR A COSTURA

Costura és l'«escola de pàrvuls», DCVB.

ETIMOLOGIA: *costura* prové del llatí *consutūra*, amb el mateix significat.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

QUIN TABAC FUMAM?

«Es diu en to de reny per demanar a algú que expliqui per què no ha fet allò que havia d'haver fet», DCVB.

ETIMOLOGIA: *tabac* prové probablement de l'àrab *tabbaq* o *tubbaq*, nom de diverses plantes medicinals. El costum de fumar tabac ens ha vingut d'Amèrica, però la paraula existia en castellà i en italià abans de l'arribada a aquell continent.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

GIRAR-SE ES

TORNALL

«Canviar la situació radicalment, posar-se la cosa al revés d'així com estava abans», DCVB.

ETIMOLOGIA: *tornall* és derivat de tornar.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

ENDIUMENJAT, -ADA

«Ben vestit o adornat», DCVB.

ETIMOLOGIA: derivat de *diumenge*.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

FER-SE SES PIULES

«Pentinar-se i compondre's el cap, la cara o el vestit, posar-se bell», DCVB.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

NAT

«Participi passat de nàixer», DCVB.

ETIMOLOGIA: *nàixer* prové del llatí vulgar *nascēre* (*nasci*, en llatí clàssic), amb el mateix significat.

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

DE PINYOL VERMELL

«De gran qualitat, extremadament bo», DCVB.

ETIMOLOGIA: *pinyol* prové del llatí vulgar *piněōlu*, que significa 'pinyó'. *Vermell* prové del llatí vulgar *vermiclu*, variant del clàssic *vermicŭlum*, amb el mateix significat.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca

400 ANYS DE PARAULES NOSTRADES

DE PINYOL VERMELL

«De gran qualitat, extremadament bo», DCVB.

ETIMOLOGIA: *pinyol* prové del llatí vulgar *piněōlu*, que significa 'pinyó'. *Vermell* prové del llatí vulgar *vermiclu*, variant del clàssic *vermicŭlum*, amb el mateix significat.

TANT ÉS
TANT ÉS
ARA COM
ARA COM
ABANS
ABANS

Departament de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística
Consell de Mallorca